

Drs. Gerd Leers, minister voor Immigratie en Asiel

MET EXTRA ONDERSTEUNING KIEZEN MEER MENSEN VOOR VRIJWILLIGE TERUGKEER

Gerd Leers: "We gaan IOM actief betrekken bij het uitvoeren van de ondersteuning in natura."

"Ik ben ervan overtuigd dat door de combinatie van financiële en materiële steun meer afgewezen asielzoekers zullen kiezen voor zelfstandige terugkeer. Evenzeer ben ik ervan overtuigd dat illegaal verblijf sterk zal afnemen door het strafbaar stellen ervan", aldus de minister voor Immigratie en Asiel, Gerd Leers.

Op 1 juli 2011 zond hij de Tweede Kamer zijn maatregelen in het kader van terugkeer in het vreemdelingenbeleid. Kern van de plannen is het ontmoedigen van illegaal verblijf en het bevorderen, of waar nodig afdwingen, van terugkeer. Daarbij ligt extra nadruk op de terugkeer van gezinnen.

Toekomst in herkomstland

In het terugkeerbeleid staat de eigen verantwoordelijkheid van de vreemdeling voor terugkeer voorop. Dat is op zich niet nieuw, erkent Leers, maar het is uitermate relevant voor zijn beleid. "Als mensen hier niet kunnen blijven omdat het asiolverhaal te dun is, dan zullen ze weg moeten. Het is hun eigen verantwoordelijkheid om zelfstandig terug te keren." Die verantwoordelijkheid nemen ze echter lang niet altijd. Daarom heeft de minister een nieuw kader voorgesteld om de terugkeer te bevorderen.

"Als mensen geprikkeld en overtuigd kunnen worden om zelfstandig te vertrekken, is dat altijd beter dan over te gaan tot gedwongen uitzetting. Ik beseef wel degelijk dat de mensen uit landen komen waar het beslist niet makkelijk is. Vaak hebben ze huis en haard verkocht en betalen ze heel veel geld aan mensensmokkelaars om hier te komen. Vervolgens melden ze zich hier als

vluchteling, terwijl ze dat niet altijd zijn. Dus krijgen ze geen asielvergunning en moeten ze terug. Ik begrijp best dat dat allemaal heel moeilijk is, maar het zal toch moeten.”

Om die terugkeer te stimuleren en kansen te bieden in het herkomstland, heeft de minister samen met de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken een nieuwe regeling ontwikkeld. Leers: “We maken een combinatie van financiële en materiële ondersteuning mogelijk. Naast wat geld voor onder andere de terugreis en een nieuwe start, gaat het vooral om hulp bij het opzetten van een bedrijf, om scholing en onderwijs of om hulp bij het vinden van werk. Dat gebeurt aansluitend aan de terugkeer, in het herkomstland.” Daarin ziet Leers een belangrijke rol voor IOM. “We hebben goed contact met IOM en groot respect voor de deskundigheid, inzet en visie op een aantal terreinen. IOM heeft op heel veel plekken in herkomstlanden een thuisbasis en biedt al zestig jaar steun aan migranten. Dat spreekt voor zich. We gaan IOM actief betrekken bij het uitvoeren van de ondersteuning in natura.”

Terugkeer en bilaterale samenwerking

Zelfstandige terugkeer of gedwongen vertrek: het kan alleen wanneer het land van herkomst de vreemdeling toelaat. Daarom is besloten de terugkeerproblematiek in te bedden in de bredere bilaterale samenwerking van Nederland met andere landen. “We gaan de handelsbetrekkingen en ontwikkelingsrelaties met herkomstlanden betrekken bij de terugkeer. Indien landen van herkomst niet of onvoldoende meewerken aan de terugkeer van hun eigen onderdanen, zou dit consequenties

kunnen hebben voor het geven van ontwikkelingssteun aan de regeringen van die landen. Voor wat hoort wat, is het motto.”

Terugkeer van gezinnen

Een specifieke groep in het terugkeerbeleid vormen gezinnen met minderjarige kinderen. Vanwege de uitspraak van het Gerechtshof in Den Haag kan Nederland de huisvesting van uitgedeelde gezinnen niet stoppen. “Dat doen we ook niet meer. Er zijn sinds kort speciale gezinslocaties waarbinnen continue aandacht is voor de terugkeer. Ze kunnen daarbij ondersteuning krijgen. Het zijn vaak jonge gezinnen met veel energie en kwaliteiten die ze kunnen inzetten in hun eigen land. Daar is vaak grote behoefte aan.”

“Vreemdelingenbewaring is geen straf.”

De grootste belemmering is dat ‘de wil ontbreekt’. Leers: “Het probleem is dat de gezinnen steeds in beroep gaan tegen een negatieve beslissing over het asielverzoek. Intussen gaan de kinderen naar school, die burgers heel snel in en zien dagelijks de positieve kanten van onze samenleving. Ze voelen er weinig voor om terug te gaan, en de ouders ook niet.”

Leers wil hoe dan ook voorkomen dat gezinnen door deze huisvesting opnieuw hoop krijgen op een toekomst in Nederland. “Het zijn zeer sobere locaties, bedoeld als laatste fase voorafgaand aan terugkeer. We hopen hen zodanig te prikkelen dat ze snel vertrekken. Ook zij kunnen beperkte financiële en mate-

riële ondersteuning krijgen. Maar naarmate mensen langer blijven en niet meewerken, wordt de bereidheid om een bijdrage te leveren van onze kant steeds geringer. Als mensen blijven weigeren om mee te werken aan het vertrek en als we met autoriteiten in het land van herkomst reisdocumenten kunnen regelen, dan gaan we over tot uitzetting.”

Illegaliteit strafbaar stellen

Door het strafbaar stellen van illegaliteit en daarbij behorende maatregelen verwacht de minister meer mensen die illegaal in Nederland verblijven, uit te kunnen zetten. “We hebben voorgesteld om illegaal verblijf strafbaar te stellen. Het zonder vergunning in Nederland verblijven krijgt consequenties. Want illegaal verblijf werkt ontwrichtend, voor onze samenleving en voor de mensen waar het om gaat.”

Het strafbaar stellen is geen doel op zichzelf, maar één van de maatregelen om illegaal verblijf in Nederland onaantrekkelijk te maken. Een aangehouden ongedocumenteerde krijgt een boete en wordt in vreemdelingenbewaring geplaatst. Het strafbaar stellen van illegaliteit is overigens in veel Europese landen al langer het geval. “Nederland is een van de weinige landen waar illegaliteit nu nog niet strafbaar is. Ook daarom kwamen veel mensen hiernaartoe.”

Vreemdelingenbewaring is geen straf

Leers benadrukt dat vreemdelingenbewaring wat anders is dan gevangenisstraf. “Het is onderdeel van het uitzettingsproces. Op die manier willen we mensen beschikbaar hebben om hen uit te zetten zodra dat mogelijk is.

Want we hebben te vaak gezien dat mensen die uitgezet zouden worden, met onbekende bestemming vertrokken en uiteindelijk weer in de illegaliteit terecht kwamen. Daarom staat de rechter toe dat we iemand in vreemdelingenbewaring plaatsen ‘ter fine van de uitzetting’ zoals dat heet.”

De minister verwacht dat veel van deze mensen voldoende geld hebben om die boete te kunnen betalen. Zo niet, dan blijft de vordering openstaan tot iemand wellicht opnieuw Nederland opzoekt.

Minder aantrekkelijk voor smokkelaars

Tot nu toe worden er jaarlijks ongeveer achtduizend ongedocumenteerden gedwongen uit Nederland uitgezet. Daarnaast vertrekken er duizenden vrijwillig. Dat worden er volgens

de minister ongetwijfeld meer. “Er zijn zo’n honderdduizend mensen illegaal in Nederland. Ik hoop dat door deze strafbaarstelling mensen besluiten om te vertrekken, en in ieder geval niet te komen. Nederland wordt nu minder aantrekkelijk voor mensensmokkelaars, want ze kunnen niet meer vertellen dat je hier rustig illegaal kunt zijn en kunt werken. Ten derde gaat de Vreemdelingenpolitie deze regelgeving stevig handhaven en ook degenen aanpakken die misbruik maken van de ongedocumenteerden.”

Leers verwacht niet dat mensen in een nog kwetsbaarder positie komen voor werkgevers en huisjesmelkers en een nog hogere prijs moeten betalen om illegaal hier te kunnen zijn. De uitkomst van het onderzoek van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het Ministerie van Veiligheid en Justitie (zie ook pagina 19 van deze uitgave) dat de angst voor onveiligheid in het herkomstland groter is dan leven in illegaliteit, gaat er volgens Leers dan ook anders uitzien als illegaliteit strafbaar wordt.

“Je stelt je menselijker op door hen te helpen bij een toekomst in het herkomstland.”

De minister hoopt dat ook kerken die nu noodopvang bieden aan afgewezen asielzoekers, zich willen inzetten voor hun toekomst in het herkomstland. “Nu geven

kerken deze asielzoekers valse hoop. Je helpt hen daar niet mee. Natuurlijk, ze hebben het zwaar. Maar je stelt je menselijker op door hen te helpen bij hun toekomst in het herkomstland dan hen hier beperkte hulp te bieden. Deze mensen zullen en kunnen niet meedoen in de samenleving hier. Ze zijn echt meer gebaat bij steun bij hun vertrek en een nieuwe start in het herkomstland.”

Minder kansarme migranten

Leers wil ook de instroom van kansarme migranten tegengaan. Daarbij gaat het om de stroom volgmigranten van gezinsleden van een asielzoeker die in Nederland mag blijven. Of om gezinsvorming door mensen met een allochtone achtergrond. “Aan deze groep migranten willen we hogere eisen stellen, zodat ze een beter perspectief hebben: kunnen meedoen in de samenleving, Nederlands spreken en werk kunnen zoeken. Daarom wil Nederland de toelating van deze migranten beperken door de leeftijdsgrens en inkomenseis te verhogen.

Leers is druk bezig om in Europees verband hierover afspraken te maken. “Ik krijg steeds meer bijval voor de aanpak omdat het gaat om een betere integratie van nieuwkomers. Want als je hen beter toerust en betere achtergronden vereist, dan is dat een sterkere uitgangspositie om mee te doen in de samenleving.”